

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Odgovorni urednik:
J a k o b D i m n i k,
učitelj v Ljubljani.

Št. 10. Ljubljana, 16. vel. travna 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: A. Pin: Domoljubje v šoli. — Ženska ročna dela. — A. Likozar: Opravila v šolski drevnici meseca vel. travna. — Fr. Slanc: Praktična uporaba dr. Houdek & Hervertove prirodoslovne zbirke pri berilih za ljudske šole. — E. Lah: Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko. — Književnost. — Listek. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Domoljubje v šoli.

Dandanes, ko se snujejo, smelo rečem skoraj po vseh nam sosednjih državah zarote — tajna društva, sestoječa iz izmečkov človeštva — anarhistov in nihilistov — katerih namere so, izpodkopati in izrušiti trdni temelj države ter streči maziljenim vladarjem po življenji — je pač najskrajnejši čas, da resno premišljujemo in razmotravimo, kako bi se delovanje teh brezvestnih ljudij in prekucuhov, kateri ovirajo vsestransko izomiko naroda, ščujejo narod zoper narod ter rušijo trdne vezi iskrene ljubezni podložnikov do presvetlega vladarja — onemogočilo.

Dandanes smatra se pač lahko ljudski učitelj — akoravno le revna para — vender le za poglavitnega faktorja vsake države. Učitelj je, kateremu se izroči nežna, nadopolna mladina v pouk in vzgojo, — mladina, iz katere naj poraste narod, — mladina, iz katere naj vzgoji verne sine in hčere domovine, zveste in udane državljane in podložnike presvetlemu vladarju.

Da je pa učitelju moč domoljubje v srcih mladine vzbujati in gojiti, treba je, da je on sam vzgleden domoljub, ves vnet v pravi ljubezni za domovino, kajti nihče ne more tega dati, česar sam ne premore. On naj vsikdar in pri vsaki priliki odkaže v pričo mladine domovini prvo in najodličnejše mesto. Ako govori on o domovini, ne govori zaničljivo o njej, to mora mladino kakor vsacega domoljuba v

globino srca zaboleti. Če tudi odkriva tú ali tam kako slabo, senčnato stran domovine, vendar naj to tako stori, da uvidi mladina iz vsake njegove besede njegovo iskreno ljubezen, katero ima v srci ucepljeno za domovino. — Vse kar vé dobrega in lepega o domovini, vse naj povije v krasno, pestro kito, ter jo podari mladini, češ, — taka je — glejte otroci, naša domovina, krasna Avstrija.

Drugič dozdeva se mi neobhodno potrebno, da seznaní učitelj učenca po njega zmožnosti z organizmom države ter ga dovede k spoznanju, da se sam smatra pravega uda tega velicega organizma.

Tretjič je neobhodno potrebno, da ucepi učitelj v srca mladine spoštovanje in pokorščino do državnih in deželnih zakonov in ukazov ter do vseh tistih, kateri imajo te zakone nadzorovati in izvrševati.

V lep vzgled postavi naj učitelj nadalje mladini marljive mravlje in pridne buče, katere sè združenimi močmi delujejo jedna za vse in vse za jedno. Mladina bo uvidela, da more posameznik le v in po družbi in ta zopet s posamezniki napredovati. To spoznanje bo v srcih mladine najsigurnejše vzbudilo, gojilo in ukrepilo ljubav do domovine ter jo unemalo za občni blagor.

Slednjič ima učitelj velik zaklad krasnih vzgledov uzornega domoljubja v zgodovini, iz katere naj zajema in to podaje mladini v posnemo pri vsaki priliki. — Pač krasna je pesem na predzadnji strani III. slovenskega berila, o domoljubji ranjcega dr. Lovro Tomana, katero pesem naj bi si prisvojil slehni učenec predno zapusti šolske klopi.

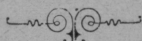
Ako bo učitelj ucepil na ta način mladini v srca domoljubje, ne bode mu delalo preglavice ucepiti ji tudi udanost do presvetlega vladarja.

Tu ima brez števila krasnih vzgledov in prizorov iz življenja presvetlega cesarja. Najbolje bo dokazal mladini velikodušnost in dobrotljivost preblazega vladarja s tem, da si jemlje v porabo uprav sosedne vasi in soseske. Dokaže naj ji, ako ne po domači, pa po sosednih vaseh, katere so morda bile zadete po hudih elementarnih nezgodah, kdo je bil prvi, ki je prehitel z ogromnimi svotami denarja ponesrečencem na pomoč ter tako prvi nesrečnemu podložniku otrl grenke solze. Kdo drugi nego predobrotljivi, presvetli vladar in cesar? Kje se ne zida nova šola, nov božji hram, kjer ne položi prvi dar na žrtvenik blagodarna roka velikodušnega in premilostnega cesarja.

Ako bode učitelj tako vzbujal domoljubje in udanost do presvetle vladarske hiše, uverjen naj bode, da v najzadnej koči zagorske vasi čul se bo rek:

Bog ohrani, Bog obvaruj nam cesarja, Avstrijo!

A. Pin.

Ženska ročna dela.

Učni črtež za osemrazredne ljudske šole.

Odobren vsled razpisa vis. c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko z dne 4. aprila 1894. šte. 453.

Razred	Četrteleje	Podrobni učni črtež	Novi predlog		Učni črtež l. 1886	
			Št. ur		Št. ur	
II.	1	Kvačkanje. Vajenica z verižnimi, gostimi in šibičnimi petljami.	1	1. 2. Kvačkanje. 3. 4. Pletenje.	1	1
	2	Kvačkana vzorčnica : 6—8 lahkih vzorcev ali 2 kratka ustavka.				
	3	Pletenje. Vajenica z desnimi in levimi petljami, s šivčkom, sè snemanjem in z verižno petljo.				
	4	Nogavica: in sicer samo dvoje méč.				
III.	1	Dovršitev nogavice. Dvoje moških nogavic.	2	1. Pletenje. 2. 3. 4. Kvačkanje.	3	Kvačkanje in pletenje.
	2	Kvačkana vzorčnica: 6 kvačkanih vzorcev.				
	3	Kvačkana jopica.				
	4	Kvačkana kapica.				
IV.	1	Dvoje kratkih ženskih nogavic. Nogavično pravilo.	3	1. 2. 3. Pletenje. Pripletanje in vpletanje nogavic. 4. Zaznamovanje.	3	Nadaljevanje kvačkanja in pletenja.
	2	Pletena vzorčnica : 8—10 gostih in preslegastih vzorcev.				
	3	Pletena zvezda. Pripletanje in vpletanje nogavic; zadnje samó po najlažšem načinu.				
	4	Znamenica.				
V.	1	Zakrpanje in zaznamovanje nogavic; prvo le po tkalni mreži.	3	1. Zakrpanje in zaznamovanje nogavic. 2. Zankanje. 3. 4. Šivanje i s 1 prtí.	3	Pripletanje in vpletanje. Zakrpanje nogavic. Mreženje. Zankanje.
	2	Zankana proga s prav lahkimi vzorci.				
	3	Šivalni prtí z najvažnejšimi šivi.				
	4					
VI.	1	Zakrpanka. Zakrpanje najvažnejših razpor.	4	1. Zakrpanje. 2. Krpanje. 3. Šivanje 1 perlni kos. 4. Zankanje.	4	Zaznamovanje. Šivanje. Prešivanje mreže. Vstavljanje zaplat in zakrpanje slabega perila.
	2	Krpanka. Vstavljanje zaplat.				
	3	Šivanje jednega perilnega kosa : in sicer spodnjega krila za deklice. To krilo ukroji učiteljica.				
	4	Zankanje. Proga, katera se pri srajci v VII. razredu rabi.				
VII.	1	Mreženje in prešivanje mreže.	4	1. Mreženje in prešivanje mreže. 2. Prikrój šivanje per. kosov. 4. Krpanje slab. perila.	4	Risanje krojev. Prikrój perlinih kosov. Nadaljnja vaja v šivanji in krpanji perila.
	2	Prikrój in šivanje perila v navadni velikosti : dekl. srajca.				
	3	Dekliške hlače.				
	4	Krpanje slabega perila.				
VIII.	1	Nadaljevanje prikrója in šivanja perila v navadni velikosti : moške hlače.	5	1. 2. Prikrój; šivanje perlinih kosov. 3. Krpanje slab. perila. 4. Belo vezenje.	5	Nadaljevanje prikrója peril. kosov in šiv. po rastiščih zahtevah. Krp. si. peril. Belo vezenje (vezenje imen).
	2	Moška srajca.				
	3	Krpanje slabega perila.				
	4	Belo vezanje: črke in druge like brez olupšalnih ubodov.				

Opombe k predlogu za osemrazredno šolo.

1. Vsa dela se v šoli izdelujejo; samó pri pletenji nogavic so — po natančnem šolskem pouku — domače naloge pripuščene. Nasutek, peta, srček in ost se morajo v šoli izdelati.
2. Vzorci naj bodo le toliko dolgi in toliko široki, kolikor je neobhodno potrebno.
3. V mreženji se uči le mreženje likov. Prešivanje mreže se ne sme tako učiti kakor filet-guipura; navadni prešivani obod zadostuje, dovoljen je še tkalni obod.
4. Učiteljice niso primorane vsako četrletje strogo v tistem zahtevano delo dokončati; a konec vsacega šolskega leta mora naloga vseh četrletij dovršena biti.
5. Učiteljice morajo posebno pri pouku v ženskih ročnih delih paziti, da si učenke ne kvarijo očíj in da se ravno držé.
6. Pri pouku v ženskih ročnih delih se učenke tudi poučujejo o blagu in orodji, o vrstah, vrednosti in dobivanji raznega blaga in orodja.

Opravila v šolski drevesnici meseca vel. travna.

Ako imamo še kaj drevesec, koja nismo v pretečenem mesecu pocepili, lahko zvršimo cepitev še v začetku tega meseca in sicer s cepitvijo za lub. Posebno češplje se ta mesec kaj rade primejo, ker prej navadno nimajo toliko soka, da bi jih mogli cepiti za lub.

V tem mesecu moramo pričeti že tudi pincovati t. j. priščipati. Znano je, da cepič ne požene samo eno žlahtno mladiko, ampak dve ali tri. Pustiti ne smemo vseh rasti, ampak najlepši poganjek pustimo na miru, a vse druge odščipnemo pri tretjem ali četrtem peresu.

Ravno to se zgodi pri podlogovih poganjkih. Poganjki, ki poženo pod cepitvijo iz podloge, se ne smejo pustiti rasti, da ne porabijo preveč soka, ker bi potem cepič ne mogel rasti, a popolnoma odstraniti se pa tudi ne smejo, ker bi na ta način prišlo preveč tvorine med podlogo in cepič, kar nam lahko cepič odrine.

Pri eno-, dvo- in triletnih cepljencih moramo glavno mladiko pustiti pri miru, a vse stranske mladike oščipovati pri četrtem ali petem peresu. Ako bi stranske mladike pustili rasti, bi nam glavna mladika zaostala v rasti. Kdor bi pa vse stranske mladike popolnoma odstranil, zredil bi tako šibko drevesce, da bi ne bilo nič vredno.

Ako nam pri eno- ali dvoletnih cepljencih poženo zopet poganjki iz podloge, moramo te popolnoma odstraniti in ne priščipati, kakor prvo leto. Konec tega meseca bomo že tudi začeli prerezovati vezi. Kadar je cepič pognal že vsaj eno ped dolgo mladiko, je znamenje, da se je

prijel. Ko je cepič prijet, prerežejo se vse vezi na nasprotni strani od cepiča, in se potem pusti. Nikakor ne smemo pa vezi odvijati, ker bi lahko cep odlomili, ali bi ga nam potem veter odlomil.

Če bi kdo imel čreslo, koje usnjarji proč mečejo, naj je med letošnje cepljence nasuje kakih 10 *cm* na debelo. Čreslo ohrani zemljo rahlo in vlažno in tudi plevel ne more rasti. To delo naj se zvrši v drugi polovici t. m. po kakem dežju, da je zemlja vlažna.

Kdor bi rad vzgojeval črešnje, a jih ni nič sejal, si sedaj prav lahko pomaga. Naj gre pod kako necepljeno črešnjo in tam bo našel vse polno črešenj, ki so skalile iz vlanskih pešek. Te naj lepo izkoplje, glavno korenino malo odščipne in v sejalnico vsadi. Najbolje je, ako se to delo zvrši o dežji, ali vsaj, kadar je oblačno. Skusil sem to večkrat že sam, a vselej z dobrim vspehom.

Ako se pečamo tudi s pritlikovim drevjem, moramo najprej določiti, kako obliko hočemo vzgojiti, potem moramo pa zmiraj paziti, kako nam drevesce raste, kaj je treba odščipniti. Vsa vzgoja pritlikovih drevesec je odvisna največ od odščipovanja. Ako hočemo vzgojiti obliko, kakor si jo želimo, ne sme takorekoč niti jedno peresce zrasti proti naši volji.

A. Likožar.

Praktična uporaba dr. Houdek & Hervertove prirodoslovne zbirke pri berilih za ljudske šole.

(Konec.)

Št. 67. Električna, vzbujena po dotikanji. — Bakrena in cinkova plošča, obe z žico zvezani.

Daniellov člen sestoji iz steklenega kozarca, v kojem stoji v razredčeni žvepleni kislini odprt cinkov valj. V cinkov valj postavljen je luknjičast prsten valj, napolnjen z nasičeno raztopino modre galice (bakrenega vitrijola), v kateri stoji odprt bakren valj.

Majhen elektromagnet s kotvico je podkovi podobna železna palica, na kateri je v istej meri navita s svilo omotana bakrena žica. Ako privijemo žičina konca v vijake daniellovega ali drugega člena, postane železo jako magnetično in drži kotvico s precejšno silo.

Vzorec Morsejevega pisalnega brzjava. — Galvanoplastični aparat. — Pritiskalni vijaki. — Osamljena bakrena žica.

Št. 68. O lečah: Zbiralna leča v okvirji z držajem je dvojno izbočno, to je v sredi debelejša, kakor na robu. Solčni trakovi stičejo se v gorišči, kjer se užigajo lahko gorljive stvari. Predmet, postavljen med gorišče in lečo, vidimo povečan.

Razmetna leča v okvirji z držajem je dvojnojamasta, t. j. v sredi tanjša, kakor na robu. Solnčni trakovi stopajo iz leče razhodno, zatorej tudi lahko rečemo, da jih leča razmetuje. Predmete vidimo pomanjšane.

Jednostaven drobnogled z eno lečo ali drobnogled za zrna.

Sestavljen drobnogled z dvema lečama in zrcalom v omari. Obe leči, predmetnica in priočnica, sta leči zbiralki. Predmete polagamo na malo prevrtano mizico in jih razsvetljujemo od spodaj z zrcalom.

Čarobna svetiljka ali laterna magica. — Odprti ali ameriški telozor.

Št. 69. Oko: Razstavljiv vzorec človeškega očesa.

Tu navedeni aparati bodo zadoščevali za vse učne slike o prirodoslovji v naših berilih. Pri izbiranju aparatov iz dr. Houdek in Hertove zbirke sem imenoval za vtemeljevanje vsacega prirodoslovnega pojava navadno le po jeden aparat, dasitudi nam navedena zbirka za marsikateri predmet nudi po več aparatov istega namena; vender se moramo ozirati na to, da je pri čestokrat neugodnem stanju krajnošolske blagajnice težavno tudi najpotrebniše nakupiti; čestokrat je pa tudi premalo zanimanje prebivalstva za šolo vzrok temu nedostatku. Vender pa mislim, ako učitelj ne izgubi potrpežljivosti in krajni šolski svet vedno prosi in prosi, in drega in drega, da bode mogoče v teku več let potrebno zbirko prirodoslovnih aparatov nakupiti. Da se bodo kupovale najpoprej najnujniše priprave, in še le potem one, katerih je želeti, a niso neobhodno potrebne, razumeva se samo po sebi.

V šolah po deželi, kjer so večinoma le jedno- in dvorazrednice, trebalo bode manj aparatov, ker učna tvarina iz IV. berila ni predpisana. Mogoče bode torej tudi tukaj z manjšimi troški najpotrebnejše nakupiti.

V šolah po trgih in mestih, kjer se IV. berilo obravnava, pa je krajni šolski svet iz bolj inteligentnih udov sestavljen in je zavoljo tega tudi bolj darežljiv, bode spoznavši veliko vrednost prirodoslovnega pouka za nakup aparatov preje potrebno vsotico podelil.

Govoril bi sedaj o praktični uporabi navedenih aparatov za vsak posamezen predmet prirodoslovnih učnih črtic v naših berilih; a narastlo bi iz tega ravno toliko učnih slik, kolikor imamo dotičnih berilnih vaj v naših berilih in tu mislim, nedostajalo bi nam danes časa vse to obravnavati.

Opozarjam končno le, da tudi najličnejši in lep aparat ne doseže svojega cilja, ako ne funkcionira točno. Smatral bi morebiti kdo to kot za nekaj manj važnega, a gospoda moja, osobito od točnega delovanja aparatov, odvisen je ves uspeh njihovega namena. Nejasno in

netočno funkcijoniranje fizikalnih aparatov je glaven vzrok nejasnih prirodoslovnih pojmov.

Vzroki nepovoljnega delovanja pa so dvoji:

1. Ako se ne gleda dovolj na snažno vzdržavanje vsacega posameznega dela aparatov in na pravilno sestavljanje podrobnih njihovih organov.

2. Ako je učitelj sam premalo spreten v svojem kretanji z aparatom. Potrebno je torej za vsak posamezen učni poskus se pred poukom večkrat in temeljito vežbati v kretanji z aparatom.

Gledati je treba pa tudi na vse slučajne vplive in razmere, ki bi utegnile poskusu biti ugodne ali neugodne, kakor svetloba v davorani, večja ali manjša gostota in vlažnost zraka, gorkota in hlad itd. Dobro je tudi raznolike slučaje v tvorbi naravnih zakonov uporabljati za ta ali oni predmet, ker tedaj so učenci pozornejši in bodo naravne zakone, ktere so spoznali na delovanju kacega aparata, laže v naravi opazovali. Pozornost narašča in s pozornostjo raste tudi veselje do opazovanja naravnih čudežev.

Vrnivši se k svojim uvodnim besedam o mnogostranski veliki važnosti prirodoslovnega pouka, poudarjam, da moremo dovoljen učni uspeh pri tem pouku le tedaj doseči, ako v prvi vrsti mi učitelji naravno v vseh njenih pojavih natančno opazujemo in njeno bistvo spoznavamo. Blažilni vpliv spoznanih njenih zakonov se bode pojavljal v naših srcih in nas oživiljal k plodonosnemu delovanju na polju jednega izmed najkrasnejših predmetov.

Fr. Slanc.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.¹⁾

(Dalje.)

Po šolskih zakonih je dopuščen na jedno- in na večrazrednih šolah, kjer so v jednom in istem razredu otroci različne starosti in izomike, pouk v oddelkih.

Kranjska ima relativno najmanj jednorazrednic s skupnim in poleg Bukovine največ z deljenim poukom; dalje poleg Bukovine in Galicije najmanj večrazrednic s skupnim, poleg Zgornje Avstrije in Šlezije največ večrazrednic z deljenim poukom. — V obče največ večrazrednic s skupnim in najmanj večrazrednic z deljenim poukom.

Ako ločimo med šolami po mestih in trgih na jedni in med šolami po deželi na drugi strani, se nam seveda pokaže zopet še večja razlika.

Izmed šol po mestih in trgih je le 6·2% jednorazrednic s skupnim in le 4·6% jednorazrednic z deljenim poukom, nasprotno pa 79·3%

¹⁾ Glej štev. 1. t. 1.

večrazrednic s skupnim in le 9·9% večrazrednic z deljenim poukom, torej skorej štiri petine večrazrednic s skupnim poukom. Izmed šol po deželi je pa tretjina, namreč 33·7% jednorazrednic s skupnim, četrtna, 24·9% jednorazrednic z deljenim poukom, skorej tretjina, namreč, 32·8% večrazrednic s skupnim in le 8·6% večrazrednic z deljenim šolskim poukom.

V primeri s splošnimi kranjskimi razmerami ima glede pouka v oddelkih še najnormalnejše razmere glavarstvo ljubljanske okolice, za njim pa radovljiško; najrazličnejše pa mesto Ljubljana.

Pravilna šolska doba traja po šolskih zakonitih predpisih na ljudskih šolah po 46 tednov v letu. Kjer se nahajajo srednje šole, se imajo ljudske šole pričeti ob enem ž njimi; drugod se pa ravnata pričetek in sklep šolskega leta po krajevnih razmerah in po stanu večine prebivalstva.

Po mestih in trgih so tri petine, namreč 60·9% avstrijskih javnih občnih ljudskih šol, s 46 in več tedni letne šolske dobe, 37·4% s 40—46 tedni, le 1·4% s 30—40 tedni, le 0·3% z manj kot 30 tedni; po deželi pa 64·8% s 46 in več tedni, 26·3% s 40—46 tedni, 4·6% s 30—40 tedni in 4·3% z manj kot 30 tedni; sploh je pa 64·0% šol v Avstriji, na katerih znaša letna šolska doba 46 in več tednov; 28·5% s 40—46 tedni, 4·0% s 30—40 tedni in 3·5% z manj kot 30 tedni.

Na Kranjskem ima 298 ali 92·8% javnih občnih ljudskih šol letno šolsko dobo 46 in več tednov; na 18 ali 5·6% šol traja šola 40—46 tednov v letu, na jedni ali 0·3% 30—40, na 5 ali 1·3% manj kot 30 tednov.

Velika večina kranjskih javnih občnih ljudskih šol ima normalno, zakonito predpisano šolsko dobo; ljubljanske mestne šole delajo izjemo, ker se ravnaajo po srednjih šolah, razun njih še 10 šol po deželi v isto vrsto. Končno je na Kranjskem le še 6 tacih javnih občnih ljudskih šol, kojih letna doba pade pod 40 tednov, oziroma pod 30 tednov.

Med privatnimi občnimi ljudskimi šolami jih je v Avstriji po mestih in trgih 215 ali 36·7%, na katerih traja letna šolska doba 46 in več tednov, 336 ali 57·3% s 40—46 tedni, 30 ali 5·1% s 30—40 tedni in 5 ali 0·9% z manj kot 30 tedni.

Po deželi ima 180 privatnih občnih ljudskih šol, to je 45·8% letno šolsko dobo 46 in več tednov, 176 ali 44·8% po 40—46 tednov; 25 ali 6·4% po 30—40 tednov, le 12 ali 3·0% pa manj kot 30 tednov.

V obče je pa v Avstriji 395 ali 40·4% privatnih občnih ljudskih šol, na katerih traja letna šolska doba po 46 ali več tednov; 512 ali 52·3% s 40—46 tedni; 55 ali 5·6% s 30—40 tedni, le 17 ali 1·7% z manj kot 30 tedni.

Od kranjskih privatnih ljudskih šol ima 14 šol letno dobo 30 40 tednov, le tri dobo 40—46, le jedna dobo 46 in več tednov.

O poučnem jeziku odločuje po državnem šolskem zakonu deželna šolska oblast potem, ko je zaslišala one faktorje, kateri šolo vzdržujejo.

Od 18.598 ljudskih šol sploh je imelo 7879 ali 41·2% nemški poučni jezik; 4617 ali 25·5 % češki; 1856 ali 10·5% rusinski; 1758 ali 9·4% poljski; 866 ali 4·7% laški; **595** ali **3·3%** slovenski; 561 ali 2·9% mešani; 369 ali 2% hrvaški ali srbski; 93 ali 0·5% rumunski; 4 ali 0·02% madjarski.

Nemške šole se nahajajo po vseh avstrijskih kronovinah; češke v Češki, Moravski, Šleziji in Nižji Avstriji; rusinske v Galiciji in Bukovini; poljske v Galiciji, Šleziji in Bukovini; laške v Primorski, Tirolski s Predarlško in v Dalmaciji; slovenske v Štajerski, Kranjski in Primorski; hrvaške in srbske v Primorski in Dalmaciji; rumunske in madjarske v Bukovini; mešane po vseh kronovinah razven Zgornje Avstrije in Solnograške.

Ako mešane šole nadalje razkrožimo po poučnem jeziku, dobimo sledeče podatke: Izmed 519 mešanih javnih ljudskih šol jih je bilo največ namreč **212** nemško-slovenskih, 138 poljsko-rusinskih, 44 nemško-čeških, 29 nemško-poljskih, po 22 nemško-rusinskih in nemško-rumunskih, 19 hrvaško-srbsko-laških, 12 nemško-poljsko-rusinsko-rumunskih, 6 slovensko-laških, po 4 rusinsko-rumunske in nemško-poljsko-rusinske, 3 nemško-rusinsko-rumunske, 2 nemško-slovensko-laški, po 1 nemško-laška in rumunsko-madjarska.

E. Lah.

(Dalje prih.)

Književnost.

Slovenska zemlja. I. del. Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska. Zgodovinski opis (12 podob). Spisal S. Rutar, c. kr. gimnazijski profesor. Izdala „Matica Slovenska“.

Zelo nam je ustregla „Matica Slovenska“ z izdavanjem tega, na širši podlagi zasnovanega dela. Že dolgo smo pogrešali obširen opis slovenskih pokrajin v zemljepisnem in zgodovinskem obziru. Lansko leto je izšel istega pisatelja „prirodnoznanstveni, statistični in kulturni opis Goriške in Gradiščanske“ ter bil sprejet z obilo pohvalo. Sedaj smo dobili tudi „zgodovinski opis Goriške in Gradiščanske“. Gotovo je vse slovensko razumnost temeljiti in laskoumljivo pisani opis te dežele pozdravilo z velikim veseljem. Zlasti sta pa obe Rutarjevi knjigi dobro došli učiteljem Goriške in Gradiščanske, ker bodo našli v njej mnogo gradiva in podatkov za domoznanski pouk.

Vsa zgodovinska tvarina je razdeljena na pet poglavij in sicer 1. Goriško do leta 1000. po Kristu. 2. Goriško pod akvilejskimi patrijarhi. 3. Goriško pod lastnimi grofi. 4. Narodna izobrazba v srednjem veku. 5. Goriško pod Avstrijo.

V prvem poglavju razumljivo in laskoumevno opisuje prazgodovinsko dobo, kateri sledi rimska doba. Natančneje se seznanimo z znamenitim Oglejem (Akvilejo). Koncem prvega poglavja pripoveduje o naselitvi Slovencev do združenja Goriške z vojvodino Koroško. Drugo poglavje opisuje vladanje najimenitnejših oglejskih patrijarhov in kako je

naposled prišla dežela deloma v last Benečanom. Med bistriško-goriškimi grofi nahajamo tudi Majnarda IV., čigar hči Elizabeta je bila žena cesarja Albrehta. Nasledniki tega zakona so naši presvetli vladarji avstrijski. Tudi Turki so razsajali po Goriškem, leta 1500. pa je dobil deželo cesar Maksimilian I. Z narodno izobraženostjo v srednjem veku se bavi posebno poglavje, katero čitatelja prav zanimlje, ker mu podaja zares pristno sliko tedanjega časa.

Zadnje poglavje nam kaže, kako je Goriško napredovalo pod avstrijsko vladno navzlic benečanskim in turškim napadom. Predočuje se nam notranji razvitek od leta 1800. Zgodovina 19. stoletja opisuje francoske vojske in naposled naredbe in delovanje v povzdigo dušnega in gmotnega blagostanja Goriške in Gradiščanske. „Dodatek“ ima mnogo znamenitih podatkov, tičočih se posameznih krajev in vse dežele.

Dvanajst lepo izdelanih podob oživlja ves opis te slovenske pokrajine. Vsej knjigi se pa pozna, da izvira iz temeljitega znanja in zvedenosti g. pisatelja. S to knjigo je g. Rutar obogatel slovensko slovstvo in zlasti domoznanstvo. Zaradi tega je knjiga tudi neprecenljive važnosti v pedagogičnem obziru, ker bode gg. učiteljem zdatno olajšala domoznanski pouk ter jim služila v pripravljanje za ta pouk. Knjigo zatorej prav iskreno priporočamo cenjenemu učiteljstvu.

Fr. Orožen.

Glavne oblike zemeljskega površja, koje sta izdala Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg, so z razpisom naučnega ministerstva z dne 31. prosinca t. l. št. 27922 odobrene za rabo v ljudskih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Najnavadnejše jezikovne napake učencev ptujskega okrajnega glavarstva in kako je naj učitelj iztebi. Govoril dne 7. avgusta 1893. pri uradni učiteljski konferenciji v Ptuiju *Anton Kosi*, učitelj v Središči. Ponatis iz „Popotnika“ za l. 1894. V Mariboru 1894. Samozaložba. Tisek tiskarne sv. Cirila. Cena 12 kr. Str. 11. — V uvodu pojasnjuje, kako važen je jezikovni pouk za ljudske šole. Zatem v I. delu po vrsti našteva glavne napake ptujskega narečja in v II. delu navaja sredstva, katera naj učitelj vporablja, da jih odstrani.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. Urejuje *Anton Koblar*. Sešitek 2. prinaša na prvem mestu nadaljevanje korenite razprave „Grobščice pri Sv. Luciji blizu Tolmina“, popisal prof. *S. Rutar*, potem pa poznavanje naše minolosti jako važni spis „Regesti k domači zgodovini“, iz peresa dra. *Fr. Kosa*, interesantno kulturno zgodovinsko studijo „K obrtni politiki 18. veka“, spisal prof. *Jos. Apih* ter nadaljevanje dobro znanih „Drobtinice iz furlanskih arhivov“, nabral *A. Koblar*. Mej „Malimi zapiski“ čitamo tri zanimive razprave: P. R.; Prazgodovinske najdbe na Kranjskem l. 1894.; — V. L.: Francoske krogelje v Ljubljani; — Imenitni birmanci v Ljubljani l. 1600.

Li s t e k.

Šola in svet.

Iz zapiskov starega učitelja. — Spisal E. Gangl.

(Dalje.)

Ali kdo je oni, ki v otroškem srci vzbudi čut, kateri ga uvrsti med človeštvo? Kdo je mojster, kateri s svojim neskrhanim dletom vkleše v mehko srce trdo podobo človeku primernega obraza, katerega ne razje nobena kaplja nečloveških početij, bodisi da tisočletja globe svojo sled v njega lice? Kdo je, kateri zna iz neznatne tvarine, katero je v njega delavnico poslal Bog, pridelati stvar, katero imenuje razumnik — človek? — Ne vprašajte, znate vsi! On je to, o katerem smo povpraševali: Kdo domu bila pomoč, kdo boritelj, rešnik mu oče in vodnik? — In odgovorili smo: Učitelj! — In tedaj je ljudstvo z jasnim obrazom pozdravljalo naš odgovor — ali v njega srca nismo zrli!...

Torej on, učitelj, sprejema svet v svet in iz svetá pošilja zopet svet med svet.

To so besede: druga po glasu podobna drugi, po svojem pomenu jedna različnejša od druge.

Dan za dnevom stopa v šolske prostore svet, kakor smo prej omenili. Koliko starih slabostij prinaša otrok v svojem mladem srci med svoje sodruge, in te silijo iz njega na dan, kakor ognjeno morje iz zemeljskega osrčja skozi ognjenikovo razvotljeno skalovje. In kakor ta žareči val vse porazi in vse požgè, kar doseže, takisto lahko ugonobi vsako seme nedopustnih in nezdravih mislij in znanj ne samó jednega srca, v katero jih je — bodisi tudi nevedè in nehotè — usejal svet, ampak vsako mlado dušo, katere se dotakne taka mlada popačenost. Saj je znana resnica, da je človek že od prvih vekov velik prijatelj temu, čemur bi ne smel biti in takisto je res, da vé vsak učitelj, koliko — dà, veliko več slabih, kakor pa dobrih otrok prihaja v šolo. Kje je vzrok tej žalostni resnici? Saj je vender ob rojstvu deteta v njega zaprte prsi položil dušo, ki jo nosi sam On v sebi od vekovečnih časov, ki je čista takó, kakor nebeško solnce! — Vidite, tudi v to svetišče, zaklenjeno od najmogočnejše roke, sega zloba svetá. Ona prodrè skozi najmočnejša vrata in razlije svojo otrovano moč po največjem božjem daru! Mlada duša je mehka, dovzetna je vsakemu vtisu, ki prihaja od zunaj. Kaj vé otrok, s čim napolnjuje svoje srce in s čim koplje grob svojemu dušnemu blagru? Tak pride v šolo — a ne jeden. Tam je drugi, tretji . . . celi roj! A med vso to pokvarjeno družbo sedí tudi — Bogu hvala — dokaj otrok, ki jim giblje v srci ista otroško-nebeška nedolžnost, katero mu je poslanec božji prinesel kot darilo Bogá, ko ga je postavil na svet, da začnè umirati. Kakó išče učiteljevo okó takih otrok! Saj ni treba ni jedne besede z njim govoriti, v samem njega očesu vidiš resnost in čistost mlade duše. Ali še tretji razdelek svetá ima svoje zastopnike v šoli. To so otroci, ki živè prav takó, kakor rastlina, ki rase, ako ima vode, svetlobe in zraka, ki usahne, ako nima živeža. To so božje stvari brez čuta, brez ljubezni. Samotno živè, ker jim je smrt ugrabila roditelje, živè brez ljubezni, ter jih ubožni starši le trpè, a ne ljubijo, ker se jih bogati starši sramujejo zató, ker ninajo lepega lica! To so tópi ljudje, bitja, ki koprne po ljubezni, dási ne vedó, kaj je in kje je ona. — In teh se oklene učiteljeva duša takó, kakor bršljan hrastovega debela in vso svojo ljubezen do dece hoče izliti v ta mrtva srca!

Vsa ta različnost sé meša in vrè po šoli. Strast bije ob ponižnost, ljubezen ob brezčutje, obilost ob ubožnost, veselje ob žalost, smrt ob življenje — kratko: svet ob svet! In ves ta vrveči in neurejeni svet mora urediti jedna roka — mora!

O veliko več življenja je v takem ozkem svetu, kakor zunaj, kjer mu so meje takó v daljavo razprostrate.

Tù je torej učiteljeva delavnica, kraj, kjer mora vladati mir in red, da se v njem pretvarja človek v človeka. Nekoliko ur na dan se zapró vrata, ki ločijo šolo od svetá takó, kakor zavesa v gledališči, ki loči pozorišče od poslušalcev. In ko se zopet dvigne, tedaj se razvija na deskah drama resnega življenja, katere vrednost precenjuje poslušalec in ceni ali obsoja pisatelj. Takisto se prične igra, ko ostavi otrok šolsko klop, igra, kateri je on junak. In tudi njega zrè sto in sto očij in presoja vrednost te igre ter slavi ali obsoja onega, pod kogar roko je nastala — učitelja. In kakó se sodi učitelj? — Kadar je v svojem delu, ga nihče ne vidi — ali drugače rečeno: tedaj neče takim sodnikom v glavó, koliko težkih hipov prebije učitelj v tem kratkem času. Le tedaj ga vidi, ko (ako mu postranski posli sploh dopuščajo) zapušča nezdravi šolski zrak, ter si gré krepit in poživljat telesne moči ter razjasnevat mračnost duhá pod jasno nebó. Tedaj pa se ga blagruje: „Glej, prost je že!“ Ali on bi čestokrat ob takih trenutkih najraje izginil s površja ter legel v mir in tihoto, katerih ne drami ni takšen trud, ni takšna ocena, ni takšno blagrovanje.

(Konec prih.)

Naši dopisi.

Iz kamniškega okraja. (Ivan Ferlan †.) Mili „Učiteljski Tovariš!“! Le malo tvojih letošnjih številčk izšlo je še brez kacega nekrologa. In zopet si naprošen, da ponesesh učiteljstvu slovenskemu iznenadno in tužno vest, da je v dan 20. sušca t. l. učiteljstvo kamniškega okraja izročilo mrtve ostanke Ivana Ferlana materi zemlji.

Pokojni Ferlan je bil porojen v dan 15. vel. travna l. 1861. v Gorenji Vasi župnije Trata, kjer je kot deček prejemal temeljne nauke ljudske šole. Že tu je kazal mali Janezek veliko nadarjenosti, zato ga je poslal oče, dasi ubožen kočar v škofjeloško šolo. I tu je tako dobro napredoval (bil je vedno prvi), da se je oče po prigovarjanji nekaterih gospodov odločil, poslati ga v latinske šole v Ljubljano.

Radi svoje velike revščine bil je pokojnik prisiljen zapustiti ginnazij, kjer je prišel do 5. razreda ter prestopiti na ljubljansko učiteljsiše.

Dovršivši l. 1883. učiteljsiše, nastopil je prvo svojo službo v Križih pri Trziči. Od spomladi l. 1885. pa je nadomestoval v Voklu tedaj obolelega, sedaj pokojnega učitelja Makso Strojana. — Od tu se je preselil na trirazrednico v Cerklje, kjer je ostal do meseca sušca l. 1887. Službujoč v Cerkljah napravil je l. 1886. izpit učiteljske usposobljenosti. — Od tod se je preselil v Zalilog, kjer je ostal do 1. kimovca 1892. l. ko je bil premeščen v Tunjice, kjer je v dan 18. sušca t. l. porušila neizprosna smrt njegovo živlavo telo.

Pokojnik je bil vesele in živahne nrávi. V občevanji s kolegi je bil jako dovtipen. Sè svojim zdravim humorjem razveseljeval je čestokrat vso družbo. Dasi se mu je na obrazu poznalo, da ni pri najboljšem zdravju, vender se ni nikdar pritoževal. Brž ko ne si je pridobil kal bolezni še kot dijak, kot kateri je dobival hrano po različnih hišah pri dobrotljivih ljudeh. Da pa takov dijak ne dobi povsod in vsikdar najzdravejših jedil, vemo vsi, kateri take razmere poznamo. Dolgo trajajoča in huda želodčna bolezen, kateri so se slednjič pridružile še druge, položila je ranjega Ivana na mrtvaški oder, ob katerem je plakala mlada vdova.

V Tunjicah služboval je ranji Ferlan le malo časa in še ta čas mu ni bilo možno veliko poučevati, ker ga je večkrat napadla huda bolezen. Od meseca prosinca t. l. pa se je moral stalno vleči v postelj, iz katere ni več vstal. Sicer je čutil, da so ga moči zapustile, vender je še upal, da okreva. Bil je večkrat previden sè svetimi zakramenti.

Mnogobrojna vdeležba Tunjičanov na dan pogreba pa nam je v dokaz, da si je ranji Ivan že pridobil dokaj simpatij pri Tunjičanih. Med sprevedom so šolarčki glasno plakali ter pokazali, da so ljubili in spoštovali svojega učitelja.

Pogreba vdeležilo se je 24 učiteljev in 5 učiteljic. Celo iz kranjskega okraja prihiteli so 3 gosp. tovariši in 1 gdč. tovarišica h pogrobu. Učitelji-tovariši zapeli so pred hišo in na pokopališči dve žalostinki, pa tudi v cerkvi vdeležili so se žalostinskih psalmov in na koru med mašo rekvijema.

Tako se je tedaj pokazala sloga učiteljstva kamniškega okraja v najlepši luči. Saj mnogi ranjega Ferlana niti poznali niso, ker se zbog svoje bolezni v Tunjicah ni mogel vdeleževati učiteljskih zborovanj, vender so prihiteli celo najoddaljenejši tovariši spremljat ranjega do gomile, ob kateri je bilo marsikatero oko poroseno. — Ti pa dragi Ivan, uživaj v hladni gomili večni mir in pokoj! Blag Ti bodi spomin. *Tuhinjski.*

Iz radovljiškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija.) Dva nepričakovana dogodka sta napolnila slavni c. kr. okrajni šolski svet radovljiški, da je določil letošnjo okrajno učiteljsko konferencijo že na 4. dan malega travna na Bled. Tukajšno učiteljstvo namreč nima nobenega zastopnika v okr. šol. svetu, jeden — g. nadučitelj Kovšca v Krópi — je umrl, drugi — g. nadučitelj Bernard na Jesenicah — je radi bolezni odstopil. To je poudarjal v svojem nagovoru g. okr. šol. nadzornik prof. Levec, kateri je vodil konferencijo.

Zapisnikarjema sta bila izvoljena nadučitelj Rusi n učitelj Lavtižar; overovateljema zapisnika nadučitelj Žirovnik in učiteljica Strle. Izmed zbranih je imelo 25 učiteljev pravico glasovanja in volitve, posvetovalen glas pa 6 učiteljev. Gospod nadzornik omenja najprvo osebne premembe, katerih je od zadnje konferencije jako mnogo. Gg. Kovšca in Jakovec sta v mesecu svečanu umrla. V znamenje žalovanja vstane zbor. — Podrobni učni črtež za spisovni pouk, katerega je sklenila lanska konferencija, je potrdil vis. c. kr. dež. šolski svet. — Zanimivi so statistični podatki o tukajšnjem šolstvu. V tekočem šolskem letu je v okrajih 25 šol, izmed teh je 16 jednorazrednih, 7 dvorazrednih, 1 trirazredna in 1 štirirazredna. Poučuje se v 22 šolah poludnevno, v 2 celodnevno, v 1 šoli deloma celodnevno, deloma poldnevno. Na novo se je odprla ekskuredna šola pri „Fužini“ v Radovini, jeseni pa se odpre dvorazrednica v Mošnjah. V Ribnem bodo zidali dvorazrednico, na Ovišah jednorazrednico. Nasvetovana je štirirazrednica na Bledu in dvorazrednica na Dovjem. Skoraj polovica šol je v delu; kajti nova šolska poslopja se zidajo v 7 vaseh, pripravljajo se pa v 4 vaseh. Šolo obveznih otrok v vsakdanji šoli je 3458 in v ponavljalni šoli 1012, skupaj 4470. Od teh hodi v vsakdanjo šolo 3103 in v ponavljalno šolo 814, skupaj 3917 otrok. Drugi obiskujejo šolo zunaj okraja. Šolo obiskuje 92% (na Kranjskem samo 76%) in na 1 učno moč pride 84 otrok. Torej je šolsko razmerje ugodno. Šolsko obiskovanje se je zboljšalo od lani za 1%. — Uradni spisi so na nekaterih šolah pomanjkljivi. Gospod nadzornik razloži, kako rabiti nove tiskovine. Pouk je preveč abstrakten. Z mnogimi zgledi pojasni, kako je rabiti učila, da bode pouk bolj nazoren. V lanski razstavi v Inomostu je bilo 16 dvoran napolnjenih z učili, večinoma narejenih od tirolskih učiteljev. Sam cesar se je pohvalno o nji izrekel. Izgovori, da ni učil, je prazen, ker marsikaj lahko naredi učitelj sam, brez truda in stroškov. Priporoča toplo tudi hospitacijo.

Učne knjige in berila za 1894/95 ostanejo ista kakor do sedaj. Poročilo knjižničnega odseka o stanju in računu okr. učit. knjižnice se vzame na znanje. Zastopnikoma učiteljstva v okr. šol. svetu se izvolita gg. nadučitelj Grčar iz Radovljice z 24 glasovi in učitelj Jegljič z Dovjega s 13 glasovi (v ožji volitvi). V knjižnični odbor: gg. Ažman, Grčar, Simon, Turk in gdč. Razinger. V stalni odbor: gg. Ažman, Grčar, Turk in gdč. Razinger. — Važnejša sprejeta samostalna predloga: 1. Napraviti je potreben obrazec za preselitev otroka v drug šolski okraj; 2. naprositi je slav. c. kr. okr. šol. svet dovoljenja, da otroci, ki niso dovršili 3. razreda, oziroma oddelka, ne ustopijo v ponavljalno šolo, nego ostanejo v dotičnem razredu, za katerega so sposobni.

S trikratnimi slava-klici na cesarja se sklene konferencija.

Ž.

Društveni vestnik.

Iz novomeškega okraja. (Zborovanje učiteljskega društva.) Naše učiteljsko društvo zborovalo je letos že drugič in sicer v torek po veliki noči, zato ker je menilo, da bo prišlo tudi kaj unanjih gg. tovarišev, ker je zadevala najvažnejša točka dnevnega reda tudi učiteljstvo izven našega okraja. — Tedaj nekoliko o tem zborovanju.

Sicer nekoliko pozen s svojim dopisom, a to zaradi tega, ker je 12. mal. travna imel zborovati v to izvoljeni odbor.

Gosp. predsednik Fr. Koncilija pozdravi pri zborovanju našega društva zbrane, kakor navadno, posebno še gdč. pl. Rauscher in g. Saje-ta, kot gosta oba iz krškega okraja, ter opomni, da je današnje zborovanje velevažno in to zaradi uprizoritve koncerta in s tem tesnejše zveze vsega dolenskega učiteljstva.

Po nasvetu g. Kalingerja je bil voljen zapisnikarjem g. Vozel.

Na to nam je poročevalec g. J. Barle govoril o šolskih zamudah. V svojem temeljitem poročilu nam je omenil med drugim, da je tu tolikanj šolskih zamud zaradi pre-

oddaljenosti otrok od šole, pa tudi zaradi premale brižnosti starišev za šolo. Tudi začetek šolskega leta je kriv mnogih zamud, kateri je pri nas skoraj že v zimi. Zato bi bilo prav umestno, da se velike počitnice prelože na ugodnejši čas. — Ker imamo sedaj nove tiskovine, meni g. Zavrl, da se pri tej točki lahko pogovorimo o zaznankih zamud. Zato nam je g. predsednik raztolmačil, kako se imajo pravilno izpolniti dotične rubrike. Konečno zahvali g. poročevalca za dobro poročilo.

Ker je g. tajnik nekoliko obolel, prebere učitelj Zavrl tajniško poročilo in nekatere dopise, tiče se našega koncerta. Zbrano učiteljstvo ni hotelo sklepati, naj se koncert dolenskih učiteljev vrši ali ne, ker je bilo preslabo zastopano učiteljstvo drugih okrajev, zatoraj predlaga g. prvomestnik, naj se izvoli poseben odbor, kateri naj reši to vprašanje in tudi v slučaju ugodne rešitve sestavi vsopred in zaznamuje udeležence. Ta odbor naj se snide 12. mal. travna v Novem Mestu. Ta predlog je bil vsprejet, na kar so bili izvoljeni iz vsacega dolenskega okraja po dva, oziroma po trije gg. tovariši v odbor, tedaj skupaj 10 oziroma 15.

Ker za tem ni bilo posebnih nasvetov, sklene g. predsednik zborovanje, zahvaljujoč poslušalce in kličoč 3kratni „živio“ presvetlemu vladarju Francišku Jožefu I.

Naj še dodam, da je 12. mal. travna imel zborovati novi odbor, ako se jih snide nadpolovična večina, ako ne, se opusti misel o izvršitvi skupnega koncerta. Imenovani dan došel je pa poleg domačih treh le jeden g. tovariš iz krškega okraja, a pismeno se je izjavil tudi le jeden g. tovariš, zatorej se zborovanje ni vršilo. Tako se je morala opustiti sicer lepa, toda jako težavno izpeljiva, da — kakor razvidno — neizpeljiva misel o izvršitvi koncerta dolenskega učiteljstva.

V e s t n i k.

Osobne vesti. G. Matija Perc, zač. učitelj v Poljanah in Franciška Žebre, zač. učiteljica v Črnem Vrhju sta stalno nastavljena in sicer prvi na dosedanjem mestu, druga pa v Koprivniku. — Akademski kipar g. Alojzij Gangl je imenovan strokovnim učiteljem na strokovni lesni šoli v Ljubljani za cerkveno rezbarstvo.

Premembe v naučnem ministerstvu. Na mesto umrlega sekcijskega načelnika v ministerskem svetu je imenovan grof Baillet de Latour. Revizijo ljudsko šolskih zadev, o katerih poroča dvorni svetnik German, je prevzel titularni sekcijski načelnik dr. Wolf.

Razpisane službe. Na tukajšnjih c. kr. učiteljskih je izpraznjeno mesto ravnatelja *vnovič razpisano*. Zahteva se posebno dokaz znanja obeh deželnih jezikov. — Na ženskem učiteljski v Ljubljani je razpisano za bodoče šolsko leto mesto glavnega učitelja za nemščino, slovenščino in pedagogiko. Prošnje za obe službi je poslati do dne 31. t. m. dež. šolskemu svetu v Ljubljani.

K izpitom učne usposobljenosti, ki so se vršili od 30. m. m. do 5. t. m. v Ljubljani, so se oglasili za ljudske šole ti-le gg. Jaklič Viktor iz Št. Vida nad Ljubljano, Jazbec Miroslav iz Št. Petra pri Rudolfovem, Juvanec Ferdo iz Cerknice, Malnerič Ivan iz Črešnjevece pri Črnomlju, Pečauer Matija, Verbič Francišek iz Slavine; potem gospodičine: Bučar Josipina iz Kostanjevice, Budešinsky Karolina s Podčetrtna, pl. Mehlem Gabrijela iz Zadra, Lunder Franciška z Rake, Peterlin Marija iz Št. Ruperta, šolska sestra Pipan Antonija, Schott Josipina iz Litije, Terčelj Berta z Blok, Vičič Amalija iz Ljubljane. — Za meščanske šole so se oglasili gg.: Bežek Viktor, glavni učitelj na učiteljski v Gorici, Pograjec Hinko z Dunaja; potem gospodičini: Wessner Marija iz Ljubljane in Zemme Franciška iz Ljubljane. — *Dopolnilni izpit* iz nemščine kot učni jezik sta delala g. Goineau Emil iz Trsta in gdč. Zündel Marija iz Trsta. Dopolnilni izpit iz slovenščine kot učni jezik je delala gdč. Furlan Ivana iz Senožeč. — Iz *francoščine* je bilo izprašanih osem gospodičen. — Izmed teh so naredili kandidatje za meščanske šole izpit z dobrim, g. prof. Bežek iz Gorice in gdč. M. Wessner iz Ljubljane pa z odličnim vspehom; izmed onih za ljudske šole pa le 3 kandidatje in 8 kandidatinj. Ponavljalne izpite in izpit iz francoščine so naredili vsi kandidatje in vse kandidatnje s povoljnim vspehom.

Občni zbor Matice Slovenske bode dne 17. t. m. ob 5. uri popoldne v mestni dvorani. Na mesto umrlega Ivana Tomšiča se splošno priporoča v izvolitev g. nadučitelj in okr. šolski nadzornik *Andrej Žumer*.

Priznanica. Visoki c. kr. deželni šolski svet je glasom razpisa z dne 20. sušca t. l. št. 111, odboru, ki je z mestnimi deškimi šolami obeh narodnosti v preteklem šolskem letu v Ljubljani priredil lepo in dobro vspelo patrijotično slavnost v tristoletni spomin zmage pri *Sisku*, in še posebej g. učitelju *Ivanu Beletu*, ki je to slavnost izprožil, izrekel svoje priznanje.

Na prodaj so vsi letniki „*Učit. Tovariša*“ in prvih jednajst letnikov „*Ljubljanskega Zvona*“. Več se izve pri uredništvu našega lista.

Naučno ministerstvo je sklenilo, že prihodnjo jesen otvoriti prva dva razreda *Kranjske gimnazije*.

Tretji izlet Slovenskega učiteljskega društva bode dne 7. roznika popoldne čez *Vransico v Trzin*.

V proslavo 50letnice vladanja Nj. Vel. cesarja namerava prirediti avstrijsko učiteljstvo veliko razstavo učil, ki bi podajala verno sliko razvoja avstrijskega šolstva za čas vladanja presvetlega cesarja. V kratkem izide poziv na vse učitelje avstrijske, da se udeleže tega patrijotičnega podjetja.

Družba sv. Cirila in Metoda bode cesarjevo petdesetletnico proslavila z izdanjem primerne knjižnice za mladino, obsegajoče životopis Njegovega Veličanstva.

Da se mrčes in hrošči pokončajo, izdala je kranjska deželna vlada dober ukaz na vsa županstva, s katerim se ona opozore, da vse svoje dolžnosti, izvirajoče iz zakona z dne 17. marca 1870, št. 21 dež. zak., pravočasno in natančno izpolnijo. Tedaj se ima brez odloga pri vseh cerkvah razglasiti: 1. da morajo vsi posestniki, oziroma najemniki zemljišč pokončati do konca sušca t. l. vse zaprede ali jajca gosenic po svojem drevju, grmovju, plotovih in stenah, obrati in sežgati. Sežgati se imajo tudi veje od posekanih dreves, ako se na njih najde zalega te golazni; 2. meseca vel. travna, ko leta rujava hrošč, imajo posestniki in najemniki zemljišč dolžnost hrošča, dokler se ga kaj nahaja, vsak dan, zlasti jutraj za rana z drevja otresavati in pokončati. Ogerci tega hrošča, ki se najdejo pri kopanju ali oranji v zemlji, imajo se sproti pokončati. 3. Ako bi se po leti pokazalo na drevju ali na polji vender še mnogo gosenic in mrčesov, ki kmetijske pridelke uničujejo, imajo jih posestniki zemljišč v obroku, katerega ima županstvo določiti, obrati in pokončati. 4. Poljskim čuvajem se ima od županstva naročiti, da nadzorujejo pri vsaki pripravi priliki v sedanjem letnem času zatiranje gosenične zalege, pozneje zatiranje hroščev in predenice. Poljski čuvaji imajo dolžnost županstvu poročati, kako se ti predpisi izvršujejo ter imajo vse nepokorne ondot svariti. Županstvo naj prevzame, če število sedaj službujočih poljskih čuvajev za ta namen zadostuje, ter naj, ako treba, nastavi novih čuvajev, ki se imajo zaradi zapriseženja naznaniti. Nepokorni posestniki oziroma najemniki imajo se po pretečenem obroku brez vsakih ozirov v zmislu § 5. post. z dne 17. sušca 1870, št. 21 dež. zak. od strani županstva kaznovati. Zaostalo delo pa se ima poleg tega po delavcih, katere naj županstvo najame, na stroške kaznovanih nepokornežev izvršiti. Gospod župan odgovoren jo osebno pod globo od 10 – 20 gld. za to, da bode strogo in točno storil vse svoje v navedenih postavah našete dolžnosti.

Varstvo živalij pri Slovencih. Letos se bode vršil jednajsti mejnarodni kongres za varstvo živalij v Bernu pod pokroviteljstvom švicarske vlade. Kot tretja točka programa je postavljena: Razprava o varstvu živalij pri južnih Slovanih. To razpravo bode predložil kongresu tajnik društva za varstvo živalij v Zagrebu gosp. konzul dr. Dragotin Čeh. Vsled tega prosi duhovščino, učitelje, prijatelje živalij in pisatelje, da mu priobčijo v slovenskem ali nemškem jeziku vse, kar jim je znanega v tem pogledu n. pr. kako pazi slovenski narod na svoje domače živali, kako postopa z njimi, katere so mu bolj priljubljene, katere menj, posebno pa kako ravna s pticami pevkami, da bode imenovani gospod zamogel v svoji razpravi omeniti tudi delavnosti slovenskega naroda v tem oziru. Pisma naj se pošiljajo z naslovom: Konzul dr. Dragotin Čeh, Meduličeva ulica št. 22. v Zagrebu. Vsi oni Slovenci, ki bodo tako prijazni ter s kakšnim koli literarnim prispevkom pripomogli, da se čim bolj seznanijo širni krogi s kulturnim življenjem Slovencev, se bodo v razpravi imenoma navedli.

Odmor med poukom. Srednje šole v Bavarskeji so prejele ukaz od ministerstva, da bi se po vsaki uri pouka mladež oddehnila za 10 minut. Čudno je, da se pri tem ukazu ministerstvo ni spominjalo ljudskih šol. Z ozirom na to izrazilo je društvo telovadnih učiteljev željo, da bi 1.) v šoli dovoljeno bilo po 1. uri 5 minut oddiha, po 2. in naslednjih urah pa po 15 minut. 2.) Pri teh odmorih je potrebno, da gre mladež iz učilnic. 3. Pri tem naj se otroci bavijo s prostimi vajami, ali pa z igrami. 4. Pri odmorih naj se učilnice prezračijo. Tudi za avstrijske šole bi taka uredba ne škodovala! *I. P.*

Tečaj za poučevanje šolskih iger v Budapešti je bil od dne 9. do 16. vinotoka l. l., kojega se je udeležilo do 54 profesorjev in učiteljev. Razun praktičnega izpeljevanja otroških iger prednašalo se je v tečaju tudi o nalogi iger, o izreji, o upravi iger v različnih državah, o literaturi, o igrah s fiziološkičnega stališča, o lastnostih in pomočkih kakor tudi o duhu iger. *I. P.*

O zobeh šolskih otrok priobčil je scegedinski zobni zdravnik, P. Unghvari, svoje izkušnosti v „Časopisu za zobne zdravnike“. Pregledal je 1000 šolskih otrok in prišel k temu rezultatu: 1.) V veliki večini so bili mlečni zobje razjedeni. Vzrok temu leži deloma v nedostatnem čiščenju ust in zob, deloma pa tudi v tem, da se skaženi mlečni zobje niso o pravem času izpulili. S tem trpé ne samo mlečni zobje ampak tudi že pod njimi se prikazujoči stalni zobje. 2.) Spol nima upliva na dobre in slabe zobe. Na vsakega otroka pripada 3.5 razjedenih mlečnih kočnjakov. 3.) V sprednjih zobeh je odstotek razjedenih zob tudi zelo velik, tako da pripadata na jednega otroka povprečno dva slaba zoba. Da taki zobje na prebavljanje zelo slabo uplivajo, je znano. Najbolje je skažene zobe kar najhitreje odstraniti. Preiskovanje tolikih otrok me je prepričalo, — tako konča — da stariši premalo skrbé za snaženje zob in ust svojih otrok. *I. P.*

Telesne kazni v angleških šolah. Angleški učitelji so prepričani, da brez telesnih kazni ni mogoče vzdržati discipline ter so vsled tega uložili šolskemu svetu londonskemu prošnjo, katero je podpisalo nekoliko tisoč učiteljev, da bi v prihodnje ne samo šolski ravnatelj, kateri je dosedaj izjemno imel pravico šolske otroke kaznovati, ampak vsak učitelj imel to pravico. Šolski svet se je baval s to rečjo in pritrldil končno oglasno želji učiteljev ter dovolil, da učitelji, kateri imajo sposobnostno skušnjo šolske otroke sami kaznujejo. *I. P.*

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 511

o. š. s. Na štirirazredni ljudski šoli v Radovljici je stalno popolniti drugo učno mesto s službenimi prejemki II. plačilne vrste.

Prosilci naj svoje pravilno opremljene prošnje po predpisanem službenem poti do 25. maja t. l. vložé pri podpisnem oblastvu.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 26. aprila 1894.

Št. 494

o. š. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v Senožečah je stalno popolniti četrto učno mesto z dohodki IV. plačilne vrste in naturalnim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje je po predpisanem potu do 3. junija 1894 vložiti pri podpisnem šolskem oblastvu.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini, dne 11. maja 1894.

Št. 599

o. š. sv. Na jednorazrednici v Zagradci p. Žužemberku je v stalno, oziroma začasno nameščenje razpisana služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje je po predpisanem potu do 31. maja t. l. vložiti pri podpisnem šolskem oblastvu.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem, dne 12. maja 1894.

Listnica uredništva. *G. prof. L. L. v M.: Hvala lepa! Pride prihodnjič na vrsto.*

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, sv. Petra nasip št. 37; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.